

Abeceda a volby

Peter Spáč

21.11.2018

Ideál voleb

- Svobodné a spravedlivé volby
- Férový volební systém
- Každý volič má stejně silný hlas
- Stejně šance pro kandidáty získat mandát

Realita voleb

- Svobodné a spravedlivé volby nejsou zárukou, že všechny „dobré“ atributy voleb jsou na svém maximu
- Volební systémy mohou ohýbat realitu (hranice obvodů)
- Silové pozice voličů se liší (republikán v Kalifornii)
- Přístup kandidátů k mandátům není stejný

Efekt pořadí na volebním lístku

- V anglické lit. tzv. *Ballot order effect*
- Struktura volebního lístku má vliv na šance kandidátů získat mandát
- Klíčové atributy:
 - Délka (počet kandidátů na listině)
 - Význam voleb a informovanost voličů

Efekt pořadí na volebním lístku

- Pořadí kandidátů na listině není pouze technický a formální aspekt
- Pořadí jako klíčový prediktor zisku (nebo ztráty) hlasů
- Jinými slovy – být na prvním místě na listině není to samé jako být v jejím středu
- Větší objem jmen na listině snižuje pozornost voličů, kteří ke své volbě využívají kognitivní zkratky
- To platí zejména u voleb nižšího významu

Satisficing theory

- Teorie uspokojení (Miller a Krosnick 1998)
- Voliči ochotni přijímat i suboptimální rozhodnutí, pokud jsou dostatečně přijatelná
- S každým dalším jménem na listině zájem voličů upadá
- Výsledný efekt:
 - Podpora kandidátů na čelních pozicích (primacy effect)
 - Podpora kandidátů na spodních pozicích (recency effect)

Jiná vysvětlení

- Snaha voličů vystupovat jako „dobří občané“:
 - Důležité je pro ně volit bez ohledu na to koho
 - Hlas dostane subjekt „první na ráně“
- Komplikovaný mechanismus volby:
 - Austrálie
 - Udělování bodů kandidátům
 - Donkey voting (oslí hlasy) – hlasy uděleny sestupně nebo vzestupně

<p>Baird, Shiona 9 Heaven's Gate, Clifftop, LN18 4XS SCOTTISH GREEN PARTY</p>		
<p>Canavan, Dennis 14c Love Lane, Linford, LN1 4PD INDEPENDENT</p>		
<p>Fox, Colin 386 Burns Drive, Linford, LN5 7RF SCOTTISH SOCIALIST PARTY</p>		
<p>Goldie, Annabel 55 Camellia Crescent, Linford, LN8 3DK SCOTTISH CONSERVATIVE AND UNIONIST PARTY</p>		
<p>Jamieson, Cathy 16 Thames Close, Bromham, AB13 4EF SCOTTISH LABOUR PARTY</p>		
<p>Lochhead, Richard 70 Rock Close, Bromham, AB21 12WX SCOTTISH NATIONAL PARTY</p>		
<p>MacDonald, Margo 12 Grafton Grove, Bromham, AB12 3CD INDEPENDENT</p>		
<p>McConnell, Jack 24 Wallace Walk, Linford, LN4 9BY SCOTTISH LABOUR PARTY</p>		
<p>McLetchie, David 94 Highland Grove, Bromham, AB18 9QR SCOTTISH CONSERVATIVE AND UNIONIST PARTY</p>		
<p>Peacock, Peter 6 South Africa Road, Horwood, N1 3FG SCOTTISH LABOUR PARTY</p>		
<p>Stephen, Nicol 25 Trebor Road, Horwood, N1 9TV SCOTTISH LIBERAL DEMOCRATS</p>		
<p>Sturgeon, Nicola 6 Sea Grove, Horwood, N1 6MN SCOTTISH NATIONAL PARTY</p>		
<p>Swinney, John 6 Post Office Grove, Bigtown, KL1 6MN SCOTTISH NATIONAL PARTY</p>		
<p>Wallace, Jim 6 South Road, Bigtown, KL1 3FG SCOTTISH LIBERAL DEMOCRATS</p>		

Efekt pořadí v praxi

- Mnoho důkazů z mnoha zemí
- **Kalifornia** (Ho a Imai 2008), **New York** (Koppel a Steen 2004), **Španělsko** (Bagues a Esteve-Volart 2011), **Austrálie** (King a Leigh 2009), **Irsko** (Regan 2012)
- Naměřený efekt často silnější než rozdíl mezi vítězem voleb a druhým v pořadí
- Lépe umístění kandidáti získávají nejen **více hlasů**, ale mají i **lepší přístup k mandátům**

Je to problém?

- NE (částečně)
 - Pokud o pořadí kandidátů na svých listinách rozhodují samotné politické strany
 - Pořadí kandidátů je věcí jejich politického subjektu a je výsledkem určité úvahy (ideové, pragmatické, mocenské)
- ANO
 - Pokud o pořadí kandidátů rozhoduje zvolené kritérium, které nevyovídá nic o kvalitě kandidátů

A B C D E F

G H I J K

L M N O P Q

R S T U

V W X Y Z

Abeceda

- A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
- Zažitý a obecně akceptovaný sled písmen ve stejném pořadí
- Ve skutečnosti absolutně náhodné pořadí písmen, na kterém se společnost shodla, že bude užíváno
- A S D F G H J K L P O I U Z T R E W Q Y X C V B N M

Abeceda

- Zdánlivě neutrální prvek:
 - Jména studentů v notesu zkoušejícího
 - Telefonní seznamy
 - Statistické seznamy obcí v okresech
- Pokud platí předpoklad, že samotné pořadí má význam, neutralita abecedy je eliminována
- O to víc, pokud je neutralita (= rovnost) součástí ústavně zakotveného volebního práva

Abeceda

- Proč je to problém?
- 1. pořadí kandidátů je stanoveno na základně zcela náhodného prvku (proč ne barva vlasů nebo výška?)
- 2. abecední kritérium nevypovídá nic o kvalitě kandidátů
- 3. statisticky se na čelo / závěr listin mají vyšší šanci dostat kandidáti s příjmením začínajícím na písmeno z okrajů abecedy

Krajské volby SR

- Spáč, Voda, Zagrapan 2016
- Analýza efektu pořadí v krajských volbách na Slovensku 2005 - 2013
- Kandidáti všech stran a nezávislí na společné listině s abecedním řazením
- Zkoumány výsledky celkem 8 881 kandidátů

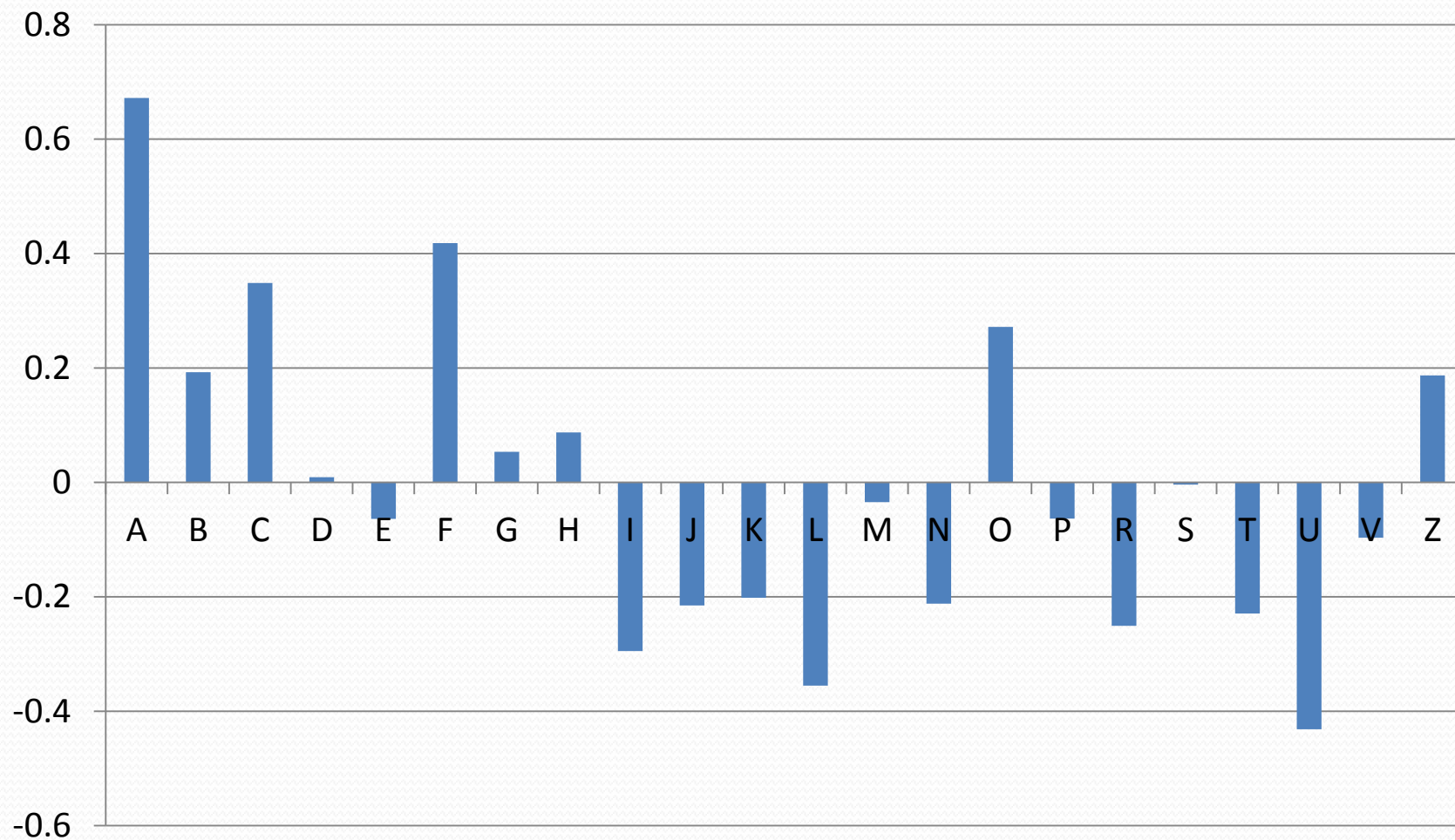
Krajské volby SR

- Co jsme chtěli zjistit:
 - Existuje výhoda pro kandidáty na čele / konci listiny?
 - Je mezi zvolenými víc osob s příjmeními ze začátku / z konce abecedy než jich je mezi kandidáty?
 - Je distribuce jmen zvolených poslanců odlišná než distribuce jmen kandidátů?

Krajské volby SR

- Výsledky (vždy oproti kandidátům na pozicích 3 až 3. od konce):
- Počty hlasů:
 - První pozice (+ 2,18 p.b.), druhá (+ 1,14), předposlední (+ 1,43), poslední (+ 1,19)
- Šance na zvolení
 - První pozice (+ 75 %), poslední pozice (+ 49 %)
- Distribuce jmen zvolených zastupitelů posunuta oproti kandidátům směrem k začátku abecedy

Krajské volby SR

Co s tím?